

Nr 32

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndstvång för byggnadsarbete; given Stockholms slott den 27 januari 1961.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndstvång för byggnadsarbete.

GUSTAF ADOLF

Torsten Nilsson

Propositionens innehåll

I propositionen föreslås, att lagen om tillståndstvång för byggnadsarbete, vilken efter den senaste förlängningen av lagens giltighetstid gäller t. o. m. den 30 juni 1961, skall äga fortsatt giltighet t. o. m. den 30 juni 1963.

Förslag

till

L a g**angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 444)
om tillståndsvång för byggnadsarbete**

Härigenom förordnas, att lagen den 30 juni 1943 om tillståndsvång för byggnadsarbete,¹ vilken enligt lag den 30 april 1959 (nr 132) gäller till och med den 30 juni 1961, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1963.

~~GUSTAF ADOLF~~

Propositionens innehåll

¹ Senaste lydelse i vissa delar, se SFS 1948:186 och 749 samt 1956:222.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 13 janu-
ari 1961.*

Närvarande:

**Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden
NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING,
SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.**

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler che-
fen för socialdepartementet, statsrådet Nilsson, fråga angående *fortsatt gilt-
ighet av lagen om tillståndstvång för byggnadsarbete* samt anför.

Lagen den 30 juni 1943 (nr 444; ändr. 186/1948, 749/1948 och 222/1956)
om tillståndstvång för byggnadsarbete utgör ett led i statsmakternas strävan
att upprätthålla ett fast penningvärde och främja en ändamålsenlig använd-
ning av förnödenheter och arbetskraft. Lagen gäller — sedan dess giltighets-
tid vid olika tillfällen blivit förlängd, senast genom lag den 30 april 1959
(nr 132) — till och med den 30 juni 1961.

Enligt 1 § i lagen äger Konungen, i den mån det finnes erforderligt för att
uppnå nyssnämnda syfte, förordna, att 2—7 §§ i lagen skall äga tillämp-
ning. Har dylikt förordnande meddelats, följer därav att byggnadsarbete
icke får bedrivas utan särskilt tillstånd (byggnadstillstånd). Sådant tillstånd
meddelas av Konungen eller, i den mån Konungen förordnar därom, av
myndighet, åt vilken Konungen uppdrager att utöva tillsyn över tillämp-
ningen av lagen, eller myndighet, som är underordnad tillsynsmyndigheten.
Enligt 4 § må i byggnadstillstånd stadgas begränsning eller villkor för ar-
betets bedrivande eller för användningen av förnödenheter eller arbetskraft.
Genom kungörelse den 29 juli 1943 (nr 640) förordnade Kungl. Maj:t, att
2—7 §§ i lagen skall äga tillämpning.

Under största delen av den tid byggnadsregleringen varit i tillämpning har
dess huvuduppgift varit av investeringsbegränsande natur. De tillgängliga
produktionsresurserna inom byggnadsmarknaden har nämligen under långa
perioder icke varit tillräckliga för att tillgodose alla de önskemål om in-
vesteringar i byggnader och anläggningar som förefunnits. Byggnadsregle-
ringen har därför intill de senaste åren använts för att utvälja de byggnads-
företag, som med hänsyn till sin betydelse ansetts böra få ta i anspråk det
disponibla investeringsutrymmet. Regleringen har vidare utnyttjats i strä-
vandena att begränsa de största städernas expansion och därmed indirekt

främja näringslivets utveckling på andra orter. En viktig uppgift har slutligen varit att med regleringens hjälp söka få en sådan tidsmässig spridning av igångsättningen av olika byggen att största möjliga vinterbyggande uppnås.

Allteftersom tillgången på arbetskraft och förnödenheter inom byggnadsmarknaden ökats har regleringen kunnat uppmjukas. Detta har skett genom ändringar i tillämpningskungörelsen av 1943 samt i andra för byggnadstillståndsärendenas handläggning utfärdade bestämmelser. Från och med 1959 gäller tills vidare enligt ett av Kungl. Maj:t den 19 december 1958 meddelat beslut (se SFS 648/1958) generellt byggnadstillstånd för varje slag av byggnadsarbete. Kungl. Maj:t har dock, med stöd av 4 § lagen om tillståndstvång för byggnadsarbete, föreskrivit, att såsom villkor för byggnadsarbets bedrivande skall, där ej Kungl. Maj:t annorlunda förordnar, gälla dels att vederbörande länsarbetsnämnd skall, i den mån arbetsmarknadsstyrelsen ej finner skäl att själv bestämma därom, besluta om tid för arbetets igångsättande samt, därest så finnes erforderligt, om avbrott i detsamma, dels att nämnden har att bestämma storleken och sammansättningen av den arbetsstyrka, som vid varje tid må sysselsättas i arbetet. Härigenom har arbetsmarknadsmyndigheterna fortfarande möjlighet att befrämja en säsongutjämning inom byggnadsverksamheten.

Sedan år 1959 finnes till socialdepartementet knuten en grupp rådgivare, kallad byggrådet, som står till departementschefens förfogande för behandling av olika frågor rörande byggnadsverksamheten. Rådet, som består av representanter för intressenterna inom byggnadsbranschen, har behandlat en rad spörsmål av betydelse för sysselsättningen inom byggnadsverksamheten. Överläggningarna inom byggrådet är av stort värde då det gäller att utbyta informationer om de inom byggnadsverksamheten föreliggande problemen och finna samlande lösningar av dessa frågor.

För att utröna möjligheterna att i andra former än via igångsättningstillstånden främja säsongutjämningen inom byggnadsbranschen tillämpas i vissa försöksorter — Uppsala, Linköping, Hälsingborg, Hudiksvall samt Skellefteå stad med Skellefteå landskommun — en ordning, enligt vilken jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 6 februari 1959 igångsättningstillstånd inte fordras. På nämnda orter har inrättats samarbetsnämnder med uppgift att verka för att byggnadsverksamheten ordnas på sådant sätt, att säsongutjämningen inte blir sämre än om systemet med igångsättningstillstånd alltjämt hade tillämpats på ifrågavarande orter. Nämnderna består av en representant för arbetsmarknadsverket (ortens arbetsförmedling), en för ortens byggnadsarbetsgivare, en för ortens byggnadsarbetarekår samt en för staden (i Skellefteåorten tillkommer en representant för landskommunen).

Samarbetsnämnd har att skaffa sig god kännedom om all pågående och planerad byggnadsverksamhet inom orten. Vidare skall nämnden — under

beaktande av arbetsmarknadsförhållandena även inom andra, främst angränsande områden — eftersträva en planering av byggnadsverksamheten i orten så, att bästa möjliga säsongutjämning och i övrigt ett rationellt in- språktagande av arbetskraften ernås. Nämnden skall på lämpligt sätt delge berörda myndigheter, byggherrar och byggnadsföretagare de resultat nämnden kommit fram till. Hos byggherrar, byggnadsföretagare och arbetstagare bör nämnden sprida kännedom om och verka för ett fullföljande av nämndens strävanden.

Några regler rörande arbetsformerna eller anvisningar om hur det praktiska arbetet skulle läggas upp lämnades ej när verksamheten började. Syftet härmed var att nämnderna fritt skulle få finna en enkel arbetsform som passade försöksortens storlek, byggnadsverksamhetens omfattning osv.

Det har visat sig att samarbetsnämnderna i stort sett kommit att organisera sitt arbete på ett likartat sätt. De har skaffat informationer om all planerad byggnads- och anläggningsverksamhet i orten, alltså även om småhusbyggande och reparationer. På grundval av de insamlade informationerna har prognoser upprättats, varefter nämnden bedömt när igångsättningen av nya byggen borde ske. Nämndens synpunkter på lämpligaste tidpunkten för ett arbetes påbörjande har därefter — i regel skriftligen — delgivits vederbörande. Nämnderna ger också de olika intressenterna inom byggnadsverksamheten allmänna informationer om den väntade utvecklingen på den lokala byggnadsmarknaden och medverkar till att undanröja hinder för igångsättning av nybyggnadsföretag vid en lämplig tidpunkt.

Vid ett sammanträde i december 1960, i vilket samtliga ledamöter i de befintliga samarbetsnämnderna deltog, har jag funnit att erfarenheterna av verksamheten inom nämnderna varit positiva. Samarbetet inom nämnderna har varit gott. Myndigheter, organisationer, byggherrar och entreprenörer, som nämnderna kommit i kontakt med, har visat stort intresse för försöket. I den mån det varit nödvändigt att rekommendera annan igångsättningstid än byggherrar och entreprenörer önskat, har dessa i stort sett lojalt följt nämndernas rekommendationer.

Det bör dock understrykas att konjunkturläget under försöksperioden medverkat till att underlätta ett framgångsrikt arbete inom nämnderna. Vidare har otvivelaktigt lagen om tillståndstvång för byggnadsarbete och möjligheten att förordna om att igångsättningstillstånd skall fordras för påbörjande av byggnadsarbete på respektive orter bidragit till det gynnsamma resultatet.

Från samarbetsnämndernas sida uttalades vid det nyssnämnda sammanträdet, att någon form av planering av igångsättningen under året är nödvändig, om byggnadsindustriens produktionsresurser skall kunna utnyttjas till fullo. Denna uppfattning har även bestyrkts vid ett sammanträde med byggrådet innevarande månad. Planeringen bör enligt min mening i ökad utsträckning kunna ske genom försorg av lokala samarbetsnämnder. Jag

har därför för avsikt att inom kort föreslå Kungl. Maj:t, att kravet på igångsättningstillstånd av länsarbetsnämnd skall slopas i ytterligare fem områden. Valet av områden kommer att ske i samråd med arbetsmarknadsorganisationerna. Varje område kommer att omfatta en centralort jämte till dess arbetsmarknadsområde hörande, kringliggande kommuner. Även beträffande de tidigare försöksorterna kommer jag att undersöka lämpligheten av att vidga samarbetsnämndernas verksamhetsområden till kringliggande kommuner. Jag överväger också att i något län låta planläggningen av igångsättningen omhänderväras av samarbetsnämnd i samtliga de orter, där organisatoriska förutsättningar för en sådan nämnds verksamhet kan anses föreligga. Med ledning av de vunna erfarenheterna av den utvidgade försöksverksamheten med samarbetsnämnder kommer jag vidare att så snart som möjligt överväga att utsträcka denna verksamhet till ytterligare ett antal orter.

Såsom framgår av det anförda kan inom den närmaste tiden påräknas att inom ett ökat antal orter igångsättningstillstånd för byggnadsarbete inte skall erfordras. I dessa orter kommer den nödvändiga planeringen av igångsättningen att handhas av lokala samarbetsnämnder. För övriga orter bör igångsättningsplaneringen liksom hittills handhas av länsarbetsnämnderna.

Den enligt bemyndigande den 30 september 1960 tillkallade utredningen för en översyn av arbetsmarknadspolitiken har i uppdrag bl. a. att överväga vad som kan göras för att ytterligare utjämna säsongvariationerna särskilt inom byggnads- och anläggningsverksamheten. I avbidan på resultatet av denna utredning synes någon ändring i gällande lagregler på området inte böra vidtagas.

På grund av det anförda bör lagen om tillståndstvång för byggnadsarbete erhålla förlängd giltighet till och med den 30 juni 1963.

Föredraganden hemställer härefter, att lagrådets utlåtande över ett inom socialdepartementet upprättat förslag till *lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndstvång för byggnadsarbete*, av den lydelse bilaga¹ till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Bengt Wilhelmsson

¹ Bilagan, vilken är av samma lydelse som det vid propositionen fogade lagförslaget, har här utelämnats.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 20 januari 1961.

Närvarande:

justitierådet REGNER,
regeringsrådet JARNERUP,
justitieråden AF TROLLE,
BOMGREN.

Enligt lagrådet den 19 januari 1961 tillhandakommet utdrag av protokoll över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 13 januari 1961, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omnämnda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 om tillståndstvång för byggnadsarbete.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs för lagrådet av chefen för rättsavdelningen i socialdepartementet B. Hamdahl.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:

T. Johansson

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 27 januari
1961.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Nilsson, lagrådets den 20 januari 1961 avgivna utlåtande över det till lagrådet den 13 i samma månad remitterade förslaget till *lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndstvång för byggnadsarbete.*

Föredragande departementschefen hemställer, att ifrågavarande lagförslag, vilket av lagrådet lämnats utan erinran, måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Ian Lagergren